# JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
ANTONIO LA PERGOLA
20 päivänä huhtikuuta 1999 *

1. Komissio vaatii nyt käsiteltävänä olevalla kanteella yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Belgian kuningaskunta ei ole noudattanut palvelujen tarjoamisen vapauden periaatteen soveltamisesta jäsenvaltioiden väliseen meriliikenteeseen sekä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden väliseen meriliikenteeseen 22 päivänä joulukuuta 1986 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4055/86 [1] (jäljempänä asetus) mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole mukauttanut Zairen tasavallan kanssa tekemäänsä sopimusta niin, että yhteisön kansalaisilla olisi oikeudenmukainen, vapaa ja tasapuolinen mahdollisuus Belgialle kuuluviin lastiosuuksiin, tai irtisanonut sitä.

## Asiaa koskevat oikeussäännöt

2. Asetuksella on tarkoitus panna täytäntöön siitä, miten jäsenvaltiot ratifioivat linjakonferenssien käyttäytymissääntöjä koskevan Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen tai liittyvät siihen, 15 päivänä toukokuuta 1979 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 954/79. [2] Erityisesti tämän asetuksen tarkoituksena on palvelujen tarjoamisen vapauden periaatteen soveltaminen siten, että se koskee "jäsenvaltioiden välistä meriliikennettä sekä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välistä meriliikennettä". [3] Asetuksen 1 artiklan 1 kohdan mukaan "vapaus tarjota jäsenvaltioiden välisiä merikuljetuspalveluja sekä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisiä meriliikenteen alan palveluja koskee jäsenvaltioiden kansalaisia, jotka ovat muusta jäsenvaltiosta kuin se, jolle palvelut on tarkoitettu."

3. Nyt esillä olevan asian kannalta merkitykselliset asetuksen säännökset koskevat lastinjakojärjestelyjä. Tältä osin on erotettava toisistaan olemassa olevat järjestelyt ja myöhemmin tehtävät sopimukset. Viimeksi mainittujen osalta asetuksen 5 artiklan 1 kohdassa säädetään, että ne "*ovat kiellettyjä muissa kuin* niissä poikkeuksellisissa olosuhteissa, joissa yhteisön linjaliikenteen varustamoilla ei muutoin olisi todellista mahdollisuutta enää osallistua kyseiseen kolmanteen maahan suuntautuvaan liikenteeseen tai sieltä lähtevään liikenteeseen. Näissä olosuhteissa tällaiset järjestelyt *voi-*

* Alkuperäinen kieli: italia.
1 — EYVL L 378, s. 1.
2 — EYVL L 121, s. 1.
3 — Ks. 11. perustelukappale.

*daan sallia* 6 artiklan säännösten mukaisesti." [4] Olemassa olevien järjestelyjen osalta 3 artiklassa säädetään, että ne "poistetaan asteittain tai mukautetaan 4 artiklaa noudattaen". Asetuksen 4 artikla kuuluu seuraavasti:

"1. Olemassa olevat lastinjakojärjestelyt, joita ei ole poistettu 3 artiklan mukaisesti, mukautetaan yhteisön lainsäädäntöä noudattaen ja erityisesti:

a) jos kysymys on liikenteestä, jota linjakonferenssien käyttäytymissääntöjä koskeva Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus koskee, niiden on oltava käyttäytymissääntöjen ja neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 954/79 jäsenvaltioille asetettujen velvoitteiden mukaisia;

b) jos kysymys on liikenteestä, jota linjakonferenssien käyttäytymissääntöjä koskeva Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus ei koske, sopimukset mukautetaan mahdollisimman pian ja joka tapauksessa ennen 1 päivää tammikuuta 1993 niin, että kaikille 1 artiklassa tarkoitetuille yhteisön kansalaisille tarjotaan oikeudenmukainen, vapaa ja tasapuolinen mahdollisuus kyseisille jäsenvaltioille kuuluviin lastiosuuksiin.

2. Kansalliset toimenpiteet, jotka on toteutettu 1 kohdan nojalla, on välittömästi annettava tiedoksi muille jäsenvaltioille ja komissiolle. Neuvoston päätöksen 77/587/ETY mukaista neuvottelumenettelyä on noudatettava.

3. Jäsenvaltioiden on annettava komissiolle kertomus 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetusta mukauttamisesta aluksi kuuden kuukauden välein ja myöhemmin joka vuosi.

4. Jos ilmenee vaikeuksia sopimusten mukauttamisessa 1 kohdan b alakohdan mukaisiksi, kyseisen jäsenvaltion on ilmoitettava siitä neuvostolle ja komissiolle. Jos sopimukset ovat ristiriidassa 1 kohdan b alakohdan kanssa ja jos kyseinen jäsenvaltio sitä pyytää, neuvosto toteuttaa tarpeelliset toimenpiteet komission ehdotuksesta."

4 — Kursivointi tässä. Asetuksen 6 artiklassa säädetty uusia sopimuksia koskeva menettely on seuraava:
"1. Jos 1 artiklan 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu jäsenvaltion kansalainen tai jäsenvaltion varustamo on tilanteessa tai uhkaa joutua tilanteeseen, jossa sillä ei ole todellista mahdollisuutta osallistua tiettyyn kolmanteen maahan suuntautuvaan tai sieltä lähtevään liikenteeseen, kyseisen jäsenvaltion on mahdollisimman pian ilmoitettava siitä muille jäsenvaltioille ja komissiolle.
2. Neuvosto päättää toteutettavista toimenpiteistä määräenemmistöllä komission ehdotuksesta. Tällaisiin toimenpiteisiin voivat 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuissa olosuhteissa kuulua lastinjakojärjestelyistä käytävät neuvottelut ja lastinjakojärjestelyistä päättäminen.
3. Jos neuvosto ei ole tehnyt päätöstä tarpeellisista toimenpiteistä kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun jäsenvaltio teki 1 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen, kyseinen jäsenvaltio voi toteuttaa toimenpiteet, jotka sillä hetkellä katsotaan tarpeellisiksi, jotta todellinen mahdollisuus osallistua liikenteeseen 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti säilyy.
4. Kaikkien toimenpiteiden, jotka on toteutettu 3 kohdan nojalla, on oltava yhteisön oikeuden mukaisia, ja niiden on suotava 1 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuille yhteisön kansalaisille ja yhteisön varustamoille oikeudenmukainen ja vapaa mahdollisuus ketään syrjimättä saada lastiosuuksia.
5. Kansalliset toimenpiteet, jotka on toteutettu 3 kohdan nojalla, on välittömästi annettava tiedoksi muille jäsenvaltioille ja komissiolle. Neuvoston päätöksen 77/587/ETY mukaista neuvottelumenettelyä on noudatettava."

4. Belgian kuningaskunta ja Zairen tasavalta tekivät 5.3.1981 merikuljetuksia koskevan kansainvälisen sopimuksen, jossa määrätään lastinjakojärjestelyistä. Sopimuksen 3 artiklan 3 kappaleessa määrätään seuraavaa: "Sopimusvaltioiden välisessä kaikenlaisessa kauppatavaran merikuljetuksessa sopimuspuolten kansallisten merenkulkuyhtiöidensä käyttämiin aluksiin soveltama järjestelmä perustuu lastien rahtiarvon ja määrän jakosuhteeseen 40/40/20, lastaus- ja purkusatamasta riippumatta." [5]

Toistaiseksi voimassa oleva sopimus "voidaan kuitenkin irtisanoa milloin tahansa kirjallisesti ja diplomaattiteitse kuuden kuukauden määräaikaa noudattaen." [6] Sopimuksen 18 artiklan 1 kappaleen mukaan sopimus tulee voimaan sopimuspuolten ilmoitettua vastavuoroisesti täyttäneensä niiden lainsäädäntöjen mukaiset muodollisuudet.

Belgian kuningaskunta ilmoitti 13.6.1983 sopimuksen ratifioinnista ja Zairen tasavalta ilmoitti siitä 13.4.1987. Sopimus tuli siis voimaan 13.4.1987, toisin sanoen asetuksen voimaantulon jälkeen.

**Oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely**

5. Komissio aloitti 10.4.1991 Belgian kuningaskuntaa vastaan perustamissopimuksen 169 artiklan mukaisen menettelyn koska se katsoi, että kyseiseen sopimukseen sisältyvät lastinjakolausekkeet ovat ristiriidassa asetuksen kanssa. Virallisessa huomautuksessa komissio katsoi, että kyseessä olevat järjestelyt olisi luokiteltava asetuksen 5 artiklassa tarkoitetuiksi "myöhemmin tehtäviksi sopimuksiksi", jotka siis ovat kiellettyjä ilman nimenomaista lupaa, jota ei ollut pyydetty.

Vastaajana oleva hallitus kiisti 7.6.1991 antamassaan vastauksessa sopimuksen luokittelun myöhemmin tehtäväksi sopimukseksi: sen mukaan kyseessä oleva sopimus oli tehty ennen asetuksen voimaantuloa ja sitä oli tosiasiallisesti sovellettu vuodesta 1981 lähtien. Näin ollen tätä sopimusta ei voida sen mukaan pitää asetuksen 5 artiklassa tarkoitettuna kiellettynä sopimuksena.

6. Komissio ei pitänyt tätä vastausta tyydyttävänä ja se osoitti 11.10.1993 Belgian hallitukselle perustellun lausunnon. Kantajana oleva toimielin väittää, että kyseessä

5 — Epävirallinen käännös.
6 — 18 artiklan 2 kappale.

oleva sopimus on asetuksen kanssa ristiriidassa, koska siinä varataan 40 prosentin osuus liikenteestä belgialaisille merenkulkuyhtiöille ja suljetaan muiden jäsenvaltioiden yhtiöt näin ulkopuolelle. Komissio katsoi tämän lausekkeen olevan syrjivä ja näin ollen ristiriidassa asetuksen 1 artiklan kanssa. Koska kyseessä on asetuksen voimaantulon jälkeen tehty sopimus, se on kielletty kyseisen asetuksen 5 artiklassa. Belgian kuningaskuntaa kehotettiin siten toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet tämän tilanteen korjaamiseksi kahden kuukauden kuluessa.

7. Tutkittuaan asiakirja-aineistoa syvällisemmin komissio tuli siihen tulokseen, että kyseessä olevaa sopimusta voitaisiin pitää "olemassa olevana sopimuksena", johon sovelletaan asetuksen 3 ja 4 artiklan säännöksiä. Näin ollen komissio lähetti 11.4.1996 vastaajana olevalle hallitukselle täydentävän virallisen huomautuksen, jossa se totesi, ettei se ollut saanut ilmoitusta sopimuksen mukauttamisesta.

Belgian viranomaiset puolestaan tyytyivät vastaamaan, että ne aikovat ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin komission vaatiman mukauttamisen toteuttamiseksi.

Tämän vastauksen jälkeen komissio osoitti Belgian kuningaskunnalle 23.6.1997 täydentävän perustellun lausunnon.

**Asiakysymys**

8. Komissio toistaa kanteessaan ja vastauksessaan oikeudenkäyntiä edeltäneessä menettelyssä esittämänsä väitteet. Belgian kuningaskunnan ja Zairen tasavallan välillä tehty sopimus luokitellaan "olemassa olevaksi sopimukseksi": kyseessä olevan sopimuksen 18 artiklan 1 kappaleessa määrätään sopimuksen sitovan sopimuspuolia vasta niiden "ilmoitettua vastavuoroisesti täyttäneensä niiden lainsäädäntöjen mukaiset muodollisuudet"; Belgian kuningaskunta on täyttänyt nämä muodollisuudet antamalla 21.4.1983 kyseisen sopimuksen hyväksymisestä lain, joka on annettu tiedoksi Zairen tasavallalle 13.6.1983 eli ennen asetuksen voimaantuloa.

Komissio katsoo, että kyseessä oleva sopimus kuuluu asetuksen 3 ja 4 artiklan soveltamisalaan. Sopimus olisi siis pitänyt mukauttaa asetuksen 4 artiklan 1 kohdan a alakohdan säännösten mukaisesti siitä päivästä, jona Belgia on ratifioinut Yhdistyneiden Kansakuntien linjakonferenssien käyttäytymissäännöt eli 30.3.1988.

9. Belgian kuningaskunta ei kiistä jättäneensä noudattamatta jäsenyysvelvoitteitaan. Se ei vaadi kanteen hylkäämistä ja se ilmoittaa vastineessaan ilmaisseensa aina halunsa muuttaa riidanalaisia määräyksiä komission haluamalla tavalla. Niitä ei ole voitu vielä muuttaa Zairen tasavallan, josta

on tullut Kongon demokraattinen tasavalta, vaikean poliittisen tilanteen vuoksi.

Vastaajana oleva hallitus ei kuitenkaan hyväksy komission väitettä siitä, että sopimusta olisi pitänyt muuttaa siitä päivästä, jona Belgia ratifioi Yhdistyneiden Kansakuntien linjakonferenssien käyttäytymissäännöt eli 30.3.1988. Lisäksi tämä hallitus väittää, että sopimuksen mahdollinen irtisanominen olisi kohtuuton toimenpide, koska sopimus sisältää myös joukon määräyksiä, jotka eivät ole ristiriidassa asetuksen kanssa.

10. Vastaajana olevan hallituksen esittämiä huomautuksia — joissa ei myöskään vaadita kanteen hylkäämistä — ei kuitenkaan voida hyväksyä. Sen päivän, josta lähtien riidanalaista sopimusta olisi pitänyt mukauttaa, määrittämisen osalta komissio on perustellusti huomauttanut, että 4 artiklan 1 kohdassa tehdään toisaalta ero sellaisen liikenteen, jota Yhdistyneiden Kansakuntien linjakonferenssien käyttäytymissäännöt koskevat, ja sellaisen liikenteen välillä, jota nämä säännöt eivät koske. Asetuksessa myönnetään vain viimeksi mainitun liikenteen osalta jäsenvaltioille 1.1.1993 päättyvä määräaika mukauttamisen toteuttamiseksi. Sopimuksen mukauttamiselle toiseen ryhmään kuuluvan liikenteen osalta ei ole säädetty määräaikaa. Se, että tällaisen liikenteen osalta ei ole säädetty mukauttamista koskevasta määräajasta, merkitsee sitä, että sopimus olisi pitänyt mukauttaa välittömästi sen jälkeen, kun kyseessä oleva valtio oli ratifioinut käyttäytymissäännöt. Belgian kuningaskunta oli ratifioinut ne 30.3.1988.

Sopimuksen irtisanomisen kohtuuttomuutta koskevan väitteen osalta olen samaa mieltä komission kanssa siitä, että tällaista irtisanomista ei ole vaadittu, vaan ainoastaan sopimuksen mukauttamista siten, että siitä tehdään yhteensoveltuva asetusten säännösten kanssa. Koko sopimuksen irtisanominen olisi ollut välttämätöntä vain, jos toinen sopimuspuoli ei olisi hyväksynyt välttämättömiä muutoksia.

Näin ollen katson, että komission kanne on perusteltu ja että Belgian kuningaskunta on jättänyt noudattamatta asetuksen mukaisia jäsenyysvelvoitteitaan.

## Ratkaisuehdotus

11. Edellä tarkastellut seikat huomioon ottaen ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin

— hyväksyy komission kanteen ja

— velvoittaa Belgian kuningaskunnan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.